

HARFLERİ TANIYALIM

Sesleri yazıda göstermemizi sağlayan işaretlere **harf** denir. Dilimizde 29 farklı harf bulunmaktadır. Bu harflerin hem küçük hem de büyük şekilleri vardır. Bunlar, alfabemizde belli bir sıraya göre dizilmiştir.

Bir dildeki harflerin belirli bir sıraya göre dizilmiş şekline **alfabe** (abece) denir.

Alfabemizdeki harflerin büyük ve küçük şekilleri aşağıda alfabetik sıraya göre verilmiştir:

Alfabemizde bulunan harfler söylenişlerine göre ünlü (sesli) harfler ve ünsüzler (sessiz) harfler olarak iyi gruba ayrılır.

Alfabemizdeki harflerin özelliklerini inceleyelim:

1. Ünlü (Sesli) Harfler:

Okunurken ağızımızdan bir çırpıda çıkan, başka bir harf olmadan tek başına söylenen harfler, ünlü (sesli) harflerdir. Alfabemizde sekiz tane ünlü harf vardır.

Alfabemizdeki ünlü harfler aşağıdaki gibidir:

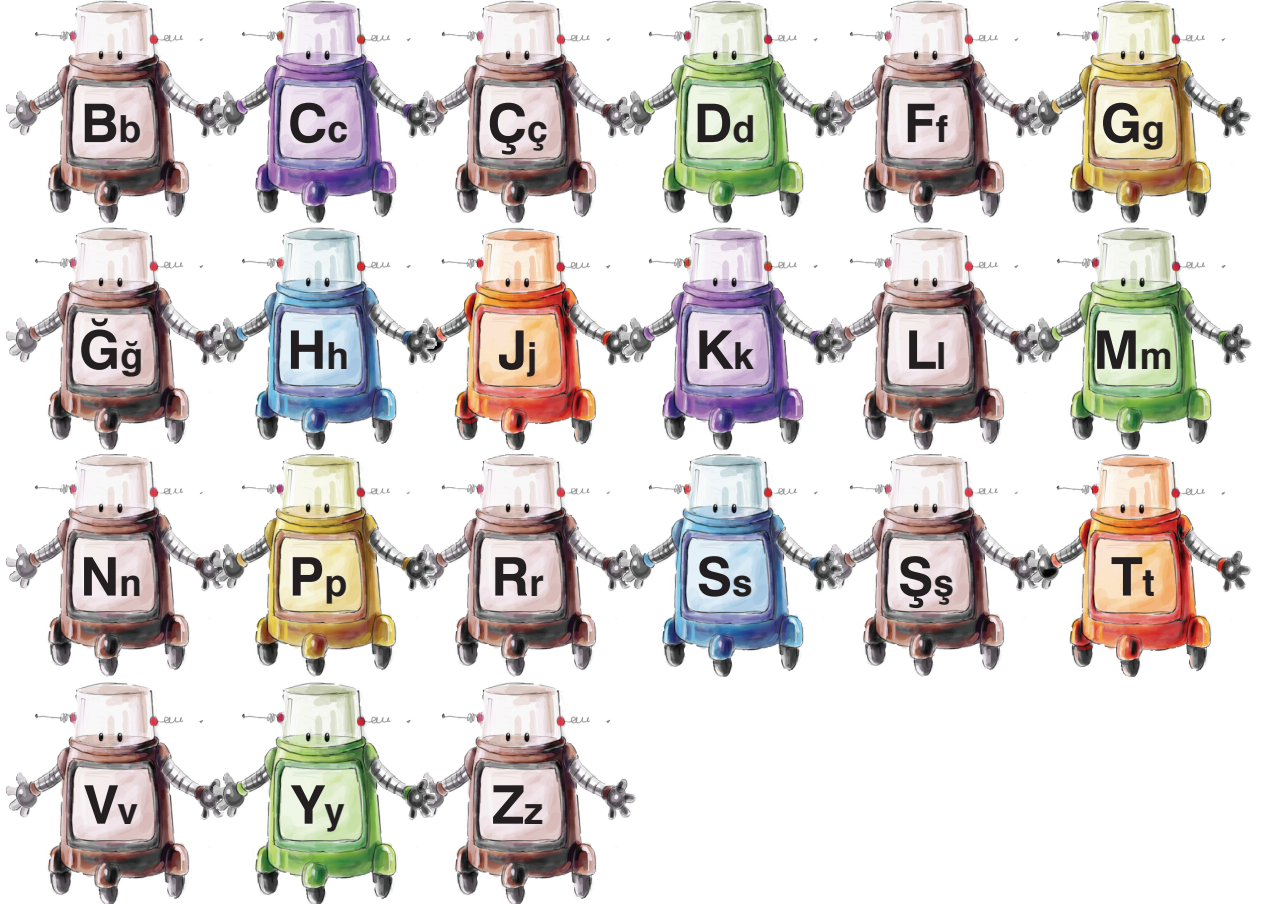
Ünlü harflerimizi kalınlık ve inceliklerine göre iki gruba ayırırız:

Kalın Ünlüler				İnce Ünlüler			
A	a	I	ı	O	o	U	u
E	e	İ	İ	Ö	ö	Ü	ü

2. Ünsüz (Sessiz) Harfler:

Tek başına okunamayan, başka bir ünlü harf yardımıyla okunan harfler, ünsüz (sessiz) harflerdir. Alfabemizde yirmi bir tane ünsüz (sessiz) harf vardır.

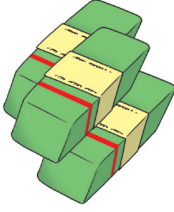
Alfabemizdeki ünsüz harfler aşağıdaki gibidir:

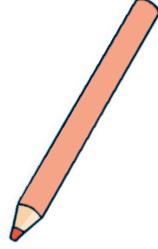
SÖZLÜK SIRALAMASI

Sözlük, dildeki bütün sözcüklerin yazılı olarak bulunduğu kitaptır. Sözlükte sözcükler, alfabetik sıraya göre yer alırlar. Örneğin "anne" ve "baba" sözcüklerini düşünelim. "A" harfi, alfabede "b"den önce geldiğinden sözlükte de "anne", "baba" sözcüğünden önce gelecektir.

Bu konu ile ilgili örneğimizi inceleyelim:

silgi

kalem

"Kalem" ve "silgi" sözcüklerini sözlük sırasına göre dizdiğimizde "kalem" sözcüğü "silgi" den önce gelecektir. Çünkü alfabede "k" harfi, "s" harfinden önce gelir.

İlk harfleri aynı olan sözcükleri sıralarken farklı olan ikinci harflere bakılarak sıralama yapılmalıdır. Örneğin; "kasa" ve "kırmızı" sözcüklerinin ilk harfleri aynı olduğu için ikinci harflerine bakarız. "A", alfabede "ı" dan önce geldiğinden sözlükte "kasa", "kırmızı" dan önce yer alacaktır. Eğer sözcüklerin ilk iki harfi aynı ise farklı olan harflere bakılarak sıralama yapılır. Örneğin "soru" ve "salça" sözcüklerinin ilk iki harfi aynıdır. Bu yüzden üçüncü harflere bakılır. Alfabede "l", "r" harfinden önce geldiği için sözlükte de "salça", "sarı" dan önce gelir.

Bu konuyla ilgili örneğimizi inceleyelim:

Aşağıda görselleriyle birlikte verilen sözcükleri sözlük sırasına göre dizelim:

çiçek

ev

telefon

elma

Alfabede "ç" harfi önce geldiği için sözlükte de "çiçek" sözcüğü diğerlerinden önce gelir. Alfabede "e" harfi, "t" den önce gelir. Bu yüzden önce "e" harfiyle başlayan sözcüklerin sözlük sırasını bulalım. "Elma" ve "ev" sözcüklerinde ilk harfler aynı olduğundan farklı olan ikinci harflere bakalım. "l", "v" harfinden önce geleceği için "elma", sözlükte "ev" sözcüğünden önce yer alır. "Telefon" sözcüğü de diğer sözcüklerden sonra yer alır.

O hâlde görselleriyle birlikte verilen sözcüklerin sıralaması "çiçek - elma - ev - telefon" şeklindedir.

TEŞEKKÜR EDELİM, ÖZÜR DİLEYELİM

Günlük yaşamımızda bize yardım eden bir kişiye ya da yapılan bir iyiliğe karşı duygularımızı belirtirken “Teşekkür ederim.”, “Sağ olun.” gibi ifadeler kullanırız.

Bazen de verdiğimiz sözü yerine getiremeyebilir veya fark etmeden bazı kişileri üzebiliriz. Yaptığımız yanlışlıkların farkına vardığımızı ve bunlardan pişman olduğumuzu göstermek için özür dilemeliyiz.

ÖYKÜ (HİKÂYE)

Öykü, yaşanmış ya da yaşanabilecek olay veya durumları konu alan, belirli bir plan çerçevesinde yazılan yazılardır.

Öykülerin bazıları uzun bazıları kısa yazılardır. Ancak kısa bile yazılsalar "giriş, gelişme ve sonuç" bölümlerine uygun oluşturulurlar. Giriş bölümünde olay ve kişiler tanıtılır. Zaman ve yere bağlı özellikler de giriş bölümünde yer alır.

Gelişme bölümünde, olaylar karmaşıklaşır. Bu yüzden de merak öğesi ön plandadır.

Sonuç bölümünde; merak edilenler çözüme ulaşır, yani okuyucunun merakı bu bölümde giderilir. Ana olay, genellikle beklenmedik bir biçimde çözülür.

Öykü unsurları şunlardır:

Karakterler

Bir öyküde tanıtılan, olayı yaşayan kişi ya da kişiler öykünün karakterleridir. Öykü boyunca yaşananlar, aslında karakterlerin başlarına gelenlerdir.

Zaman

Öykülerde zaman önemlidir. Bazı öykülerde zaman "şubat ayı, sabahleyin..." gibi belirtilirken, bazılarında net olarak verilmeyebilir. Her öyküde zaman öğesi belirtilmek zorunda değildir.

Olayların Geçtiği Yer

Olayların geçtiği yerler öykünün planına ve olayın önemine göre tanımlanır. "Bir ev, bir oda, bir dükkân..." öykünün yer unsuru olabilir.

Öykünün Adı

Her öykünün içerik, olay vb. hakkında ipucu veren bir adı olur. Öykü adı, öyküde geçen olaylara uygun bir biçimde seçilir.

Olay

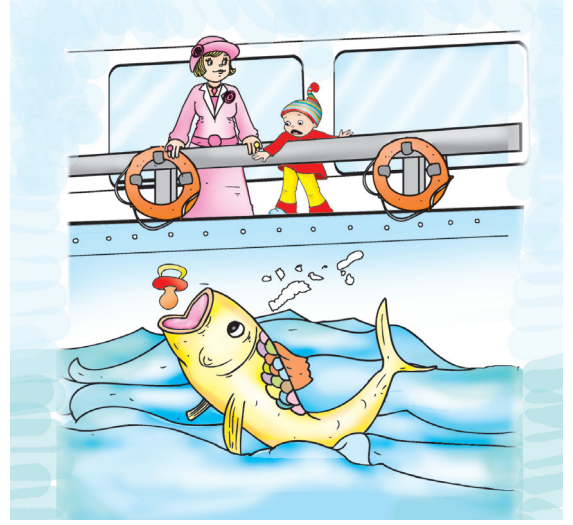
Öykülerin içeriğinde bir ya da birden fazla olay yer alır.

Öykü boyunca karakterlerin başlarından geçenler, olayı oluşturur.

HIRSIZ BALIK

Annemin anlattığına göre emziğimi bırakmam zor olmuş. Emziği tuzlamış olmamış, acı sürmüş yine olmamış. Her defasında ağlamama dayanamaz, ağızma tıkarılmış. Bu alışkanlık dört yaşına dek sürmüştü. Öyle ki emziğimi balıkların çaldığını sandığım güne kadar...

O gün vapurla İzmir'den Karşıyaka'ya gidiyorduk. Vapurun, suyu köpürterek ilerleyişini ilgiyle izliyordum. Birden, suda sıçrayan iri bir balığı görmenin şaşkınlığıyla emzik ağızımdan denize düşmüştü. Bu olayı fırsat bilen annem, "Gördün mü? Emziğini balık yuttu." deyip beni kandırmış. Uzun süre ağlamışım. Eve dönerken dolu gözlerle, denize bakıp emziğimi çalan balığı çağırmışım. O akşam babam iş dönüşü eve balık getirmiş. Annem balıkları temizlerken merakla bakıyordum. Sonunda dayanamamış, sormuşum:

- Anne, emziğim hangisinin karnında?
- Denizdeki büyük balığın karnında.

Bu sözü duyunca yüzümü buruşturup "Hırsız balık, emziğimi çaldı!" diyerek mutfağı terk etmişim. Yemekte ağızma bir lokma bile balık koymamışım. Emziği unuttuncaya dek balıklara küsmüşüm.

Dilek Yazar (Çocukken)

Okuduğumuz bu parça, bir öykü örneğidir. Öykümüzün unsurlarını belirleyelim.

Öykünün Adı: Okuduğumuz öykünün adı, olaylar hakkında bize ipucu veren "Hırsız Balık" tır.

Karakterler: Bu öyküde olayların başından geçtiği kişiler olan "anne, çocuk ve baba", öykünün karakterleridir.

Zaman: Öyküde olayların geçtiği zaman, yazarın küçüklük dönemidir.

Yer: Bu öyküde olaylar, vapurda ve evde geçmektedir.

Olay: "Hırsız Balık" adlı öyküde olay, yazarın emziğine olan bağlılığı, emziğini düşürmesi ve kullanmayı bırakmasıdır.

Boşlukları Dolduralım

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun sözcük, rakam veya harf ile tamamlayın.

1.	Seslerin yazıdaki işaretlerine ..... denir.
2.	Alfabemizde ..... tane harf vardır.
3.	Alfabemizde ..... tane ünlü harf vardır.
4.	Alfabemizde ..... tane ünsüz harf vardır.
5.	Alfabemizdeki kalın ünlüler şunlardır: .....
6.	Alfabemizdeki ince ünlüler şunlardır: .....
7.	Alfabemizin ilk harfi ..... dir.
8.	Alfabemizin son harfi ..... dir.
9.	Alfabemizin beşinci harfi ..... dir.
10.	Alfabemizde H harfinden önce ..... harfi gelir.
11.	Kullandığımız alfabe ..... alfabesidir.

Birey ve Toplum

Kazanım 2: Okuduğunu anlama

Harfleri Bulalım

Aşağıdaki sarmal bulmacada numaralanmış kutucuklara göre alfabemizdeki harfleri yerleştirin.

(1 numaralı kutucuğa alfabenin 1. harfi yazılacaktır.)

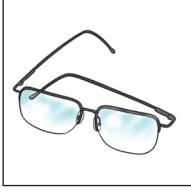
Birey ve Toplum

Kazanım 2: Okuduğunu anlama

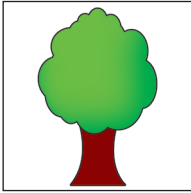
1. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin ünlü harf sayısı diğerlerinden farklıdır?

A.

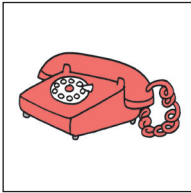
gözlük

B.

ağaç

C.

telefon

2. “Bilgi, balık, büyük” sözcüklerinin alfabetik sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A. büyük - balık - bilgi
- B. balık - bilgi - büyük
- C. bilgi - büyük - balık

3. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin hece sayısı diğerlerinden farklıdır?

A.

pırasa

B.

marul

C.

ispanak

4. Aşağıdaki sözcüklerden hangisi hecelerine yanlış ayrılmıştır?

A.

i - le - tiş - im

B.

te - le - viz - yon

C.

is - ke - le

5.

Kitap okumayı çok severim.

Ayşe'nin cümlesinde en az ve en çok heceye sahip sözcük çifti aşağıdakilerden hangisidir?

- A. çok - kitap
- B. kitap - severim
- C. çok - okumayı

6. Ahmet, akşam yemeğinden sonra ders çalışmaya başladı. Annesi ve babası televizyon seyrediyorlardı. Kardeşi Zehra odasında oyun oynuyordu. **Bu parçada altı çizili sözcükler, sözlük sırasına konduğunda hangisi baştan 2. sıradada yer alır?**

- A. akşam
- B. televizyon
- C. oyun

7.

Atatürk için çocuklar çok önemliydi.

Cansu'nun cümlesi kaç heceden oluşmuştur?

- A. 11
- B. 12
- C. 13

8.

Yarın akşam arkadaşlarımla tiyatroya gideceğiz.

Ece'nin cümlesinde kaç sözcük vardır?

- A. 3
- B. 4
- C. 5